

An Examination and Analysis of Determining Factors Affecting the Realization of Happy City Indicators (Case Study: Metropolitan City of Isfahan)

Asghar Norouzi^{1✉}, Reza Mokhtari Malekabadi², Manizheh Ebrahimian³

1- Associate Professor, Department of Geography, Payame Noor University, Tehran, Iran. Email: a.norouzi@pnu.ac.ir

2- Associate Professor, Department of Tourism, Faculty of Geographical Sciences and Planning, Isfahan University, Isfahan, Iran. Email: r.mokhtari@geo.ui.ac.ir

3- M.S. in Geography and Urban Planning, Payame Noor University, Tehran, Iran. Email: manizheh.eb1352@gmail.com

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 03 Mar 2025

Revised: 20 May 2025

Accepted: 29 July 2025

Published online: 23 Sep 2025

Keywords:

Happiness,

Vitality,

Happy City,

Isfahan.

ABSTRACT

Introduction: One of the most significant and fundamental topics that requires continuous investigation pertains to the level of happiness and vitality of citizens within urban environments. The aspiration for happiness constitutes one of the essential human needs and concerns, and urban spaces play a crucial role in enhancing a city's attractiveness and fostering citizen contentment.

Data and Method: This study was applied in its objective orientation and adopted a descriptive-analytical methodology in terms of its nature and investigative approach. Data collection was conducted through both documentary analysis and survey-based methods. The statistical population encompassed two distinct categories: residents of Isfahan and experts. The sample size was determined using Cochran's formula, yielding 384 residents and 40 experts. Stratified cluster random sampling was employed for resident selection, while purposive sampling was utilized for selecting experts.

Results: The results derived from the confirmatory factor analysis model revealed that, among the social dimension indicators, two factors emerged as most significant: enhancement of life expectancy and increased social interaction and neighborhood connectivity. Within the economic dimension indicators, two principal factors were identified: elevation of household economic income and land and housing price dynamics. Regarding the physical dimension indicators, two critical factors were determined: regularization of informal and peripheral settlements and diversification in building facade materials. Among the environmental dimension indicators, two essential factors were identified: strengthening of pedestrian-oriented design and optimal public spaces, and augmentation and enhancement of urban parks and green spaces through appropriate design interventions. These eight factors collectively represent the most influential determinants in achieving and realizing the happy city concept at the Isfahan metropolitan scale. Furthermore, the findings indicated that Isfahan demonstrates relatively satisfactory conditions regarding social, physical, and environmental indicators of the happy city framework, whereas economic indicators reflect unfavorable conditions. Moreover, a statistically significant difference exists among the 15 municipal districts of Isfahan with respect to the attainment of happy city indicators. Comparative analysis of computed means demonstrated that districts 1, 6, and 5 achieved the highest mean values, whereas districts 14, 8, and 11 registered the lowest mean values.

Conclusion: Given the identification of the most critical social, economic, physical, and environmental factors affecting the realization of the happy city concept, urban administrators and decision-makers must, through the incorporation of expert and specialist perspectives in management and policy-making domains, establish the necessary prerequisites and conditions for the implementation of happy city indicators.

Cite this article: Norouzi, A., Mokhtari Malekabadi, R., Ebrahimian, M (2025). An Examination and Analysis of Determining Factors Affecting the Realization of Happy City Indicators (Case Study: Metropolitan City of Isfahan). *Urban Social Geography*, 12 (2), 51-68. <http://doi.org/10.22103/juscg.2025.2159>

© The Author(s).

Publisher: Shahid Bahonar University of Kerman.

DOI: <http://doi.org/10.22103/juscg.2025.2159>

[✉] Corresponding Author: Norouzi, A., Department of Geography, Payame Noor University, Tehran, Iran.

✉ a.norouzi@pnu.ac.ir

☎ (+98) 9133805966

English Extended Abstract

Introduction

One of the most significant and fundamental topics requiring continuous scholarly investigation pertains to the level of citizen happiness and vitality within urban environments. The aspiration for happiness constitutes one of the essential human needs and concerns, and urban spaces play a pivotal role in enhancing a city's attractiveness and promoting citizen contentment. Furthermore, happiness represents a central concept within the sustainable development paradigm, having gained prominence in United Nations discourse since 2000 onwards. Consequently, if the population of a given society fails to experience happiness, vitality, satisfaction, and contentment, that society cannot be characterized as developed. In Iran, in contrast to advanced and developed nations, happiness has received comparatively limited consideration in urban planning initiatives. Research indicates that happiness levels in Iran exhibit a declining trend. Therefore, this study aimed to examine the determining factors affecting the achievement of the happy city concept in the metropolitan city of Isfahan, Iran.

Data and Method

This study was applied in its objective orientation and adopted a descriptive-analytical methodology in terms of its nature and investigative approach. Data collection was conducted through both documentary analysis and survey-based methods. The statistical population encompassed two distinct categories: residents of Isfahan and experts. The sample size was determined using Cochran's formula, yielding 384 residents and 40 experts. Stratified cluster random sampling was employed for resident selection, while purposive sampling methodology was utilized for selecting experts. Following data collection, the requisite data were analyzed via SPSS and PLS statistical software packages. In the inferential statistics phase, the normality of data distribution was initially examined, and following confirmation of normality, parametric statistical tests were employed. The scope of this investigation encompassed the 15 municipal districts constituting the metropolitan area of Isfahan.

Results

The results derived from the confirmatory factor analysis model revealed that, among the social dimension indicators, two factors emerged as most significant: enhancement of life expectancy and increased social interaction and neighborhood connectivity. Within the economic dimension indicators, two principal factors were identified: elevation of household economic income and land and housing price dynamics. Regarding the physical dimension indicators, two critical factors were determined: regularization of informal and peripheral settlements and diversification in building facade materials. Among the environmental dimension indicators, two essential factors were identified: strengthening of pedestrian-oriented design and optimal public spaces, and augmentation and enhancement of urban parks and green spaces through appropriate design interventions. These eight factors collectively represent the most influential determinants in achieving and realizing the happy city concept at the Isfahan metropolitan scale. Furthermore, the findings indicated that Isfahan demonstrates relatively satisfactory conditions regarding social, physical, and environmental indicators of the happy city framework, whereas economic indicators reflect unfavorable conditions. In other terms, the mean values obtained for the three social, physical, and environmental indicators were 3.53, 3.57, and 3.56, respectively, all of which exceeded the midpoint threshold (3.0). Conversely, the mean value for the economic indicator was 2.81, falling below the midpoint threshold (3.0). Moreover, a statistically significant difference exists among the 15 municipal districts of Isfahan with respect to the attainment of happy city indicators. Comparative analysis of computed means demonstrated that districts 1, 6, and 5 achieved the highest mean values, whereas districts 14, 8, and 11 registered the lowest mean values.

Conclusion

The overall condition of happy city indicators was determined as a function of the four-dimensional index framework, yielding a composite mean value of 3.40, which surpasses the midpoint threshold. This

English Extended Abstract

---

favorable status in Isfahan is attributable to the city's diverse social, physical, and environmental indicators. Given the identification of the most critical social, economic, physical, and environmental factors affecting the realization of the happy city concept, urban administrators and decision-makers must, through the incorporation of specialist and expert perspectives in management and policy-making domains, establish the requisite conditions and frameworks for the implementation and progressive actualization of happy city indicators within the urban fabric.

بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر تحقق شاخص‌های شهر شاد (مطالعه موردی: کلان‌شهر اصفهان)

اصغر نوروزی^۱، رضا مختاری^۲، منیژه ابراهیمیان^۳

^۱- دانشیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. رایانامه: A.norouzi@pnu.ac.ir

^۲- دانشیار گروه گردشگری، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: r.mokhtari@geo.ui.ac.ir

^۳- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. رایانامه: manizheh.eb1352@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۱۳</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۲/۳۰</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۵/۷</p> <p>تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۷/۱</p> <p>کلیدواژه‌ها: شادی، سرزندگی، شهر شاد، اصفهان.</p>	<p>مقدمه: یکی از موضوعات مهم و اساسی که به طور مداوم باید در جستجوی آن بود، سطح شادی و نشاط شهروندان در محیط‌های شهری است. نیاز به شادی یکی از مسائل و موضوعات اساسی انسان است و فضاهای شهری نقش مهمی در جذابیت یک شهر و شادی شهروندان دارند.</p> <p>داده و روش: این مطالعه از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش بررسی، از نوع مطالعات توصیفی - تحلیلی و روش جمع‌آوری اطلاعات نیز به صورت اسنادی و پیمایشی است. جامعه آماری شامل دو دسته شهروندان ساکن شهر اصفهان و کارشناسان است. حجم نمونه برای شهروندان با استفاده فرمول کوکران ۳۸۴ نفر و برای کارشناسان ۴۰ نفر تعیین شد. برای انتخاب شهروندان از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای - تصادفی ساده و برای انتخاب کارشناسان از روش نمونه‌گیری هدفمند بهره گرفته شد.</p> <p>یافته‌ها: نتایج حاصل از مدل تحلیل عاملی تأییدی نشان داد از بین شاخص‌های بعد اجتماعی، دو عامل (افزایش امید به زندگی، افزایش ارتباط و تعامل بین همسایگان)، از بین شاخص‌های بعد اقتصادی دو عامل (بالا رفتن درآمد اقتصادی خانوارها و قیمت زمین و مسکن)، از بین شاخص‌های بعد کالبدی، دو عامل (ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه‌نشین و تنوع در مصالح مخصوص نمای ساختمان) و از بین شاخص‌های محیط‌زیستی، دو عامل (تقویت پیاده‌مداری و فضاهای بهینه، افزایش پارک‌ها و فضاهای سبز شهری با طراحی مناسب) به‌عنوان مهمترین عوامل مؤثر بر تحقق و دستیابی به شهر شاد در سطح شهر اصفهان شناسایی و معرفی شدند. بعلاوه نتایج نشان‌دهنده آن است که شهر اصفهان از نظر شاخص‌های اجتماعی، کالبدی و محیط‌زیستی شهر شاد، در وضعیت نسبتاً مطلوب و از نظر شاخص اقتصادی در وضعیت نامطلوبی قرار دارد. همچنین بین مناطق ۱۵ گانه شهر اصفهان از حیث برخورداری از شاخص‌های شهر شاد تفاوت معناداری وجود دارد. مقایسه میانگین‌های به‌دست‌آمده نشان داد بیشترین میانگین مربوط به مناطق شهری ۱ و ۶ و ۵ و کمترین میانگین مربوط به مناطق شهری ۱۴ و ۸ و ۱۱ است.</p> <p>نتیجه‌گیری: با توجه به شناسایی مهمترین عوامل اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و محیط‌زیستی مؤثر بر تحقق شهر شاد، مدیران شهری می‌بایست با به‌کارگیری نظرات کارشناسان و خبرگان در عرصه مدیریتی و تصمیم‌گیری، زمینه لازم را برای تحقق شاخص‌های شهر شاد فراهم نمایند.</p>

استناد: نوروزی، اصغر؛ مختاری، رضا؛ و ابراهیمیان، منیژه (۱۴۰۳). بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر تحقق شاخص‌های شهر شاد (مطالعه موردی: کلان‌شهر اصفهان). *جغرافیای اجتماعی شهری*، ۱۲ (۲)، ۶۸-۵۱.

DOI: <http://doi.org/10.22103/juscg.2025.2159>

© نویسنده‌گان.

ناشر: دانشگاه شهید باهنر کرمان.

مقدمه

شادی و نشاط از جمله حالات روحی و فطری انسان است و اساس خلقت و فطرت بر شادی و نشاط بنا نهاده شد. غم و شادی، هر دو ملازم انسان‌اند؛ ولی آنچه اصالت دارد، شادی و نشاط است (فرحزاد، ۱۳۹۴: ۲۲). افلاطون شادی را شکلی از حضور بشر می‌داند که در آن تعادل و هماهنگی وجود دارد. ارسطو شادی را زندگی معنوی می‌داند. تعاریف دیگری نیز وجود دارد که شادی بر اساس تعداد رویدادهای لذت‌بخش، عواطف مثبت و رضایت از زندگی تعبیر شده است (خرم، ۲۰۱۹: ۵۱)؛ لذا شادی یک ضرورت برای زندگی انسان است که به آن معنا می‌بخشد. خلقت جهان، انسان و همه موجودات به گونه‌ای است که خودآگاهی می‌تواند در انسان منجر به شادی و درعین‌حال منجر به احساسات منفی از جمله شکست، ناامیدی، ترس و نگرانی شود. انسان‌ها بنا به سرشت و ماهیت وجودی خویش، همواره از افسردگی گریزان‌اند و دوست دارند به سوی شاد بودن و شاد زندگی کردن حرکت کنند؛ بر این اساس، احساس نشاط از آغاز تمدن انسانی، یکی از نیازهای اساسی نوع بشر در تمامی فرهنگ‌ها به شمار می‌رفت (کاوشیک و جگی^۲، ۲۰۱۱: ۳۹)؛ همچنین شادی یکی از مفاهیم محوری توسعه پایدار است که از سال ۲۰۰۰ به بعد در مباحث سازمان ملل مطرح شد. به طوری که اگر مردم یک جامعه احساس شادی، نشاط، خشنودی و رضایتمندی نکنند، نمی‌توان آن جامعه را توسعه‌یافته تلقی نمود (وینهوون^۳، ۲۰۱۷: ۲).

از نگاهی دیگر از جمله مسائل و موضوعات مهم و اساسی که به طور مداوم باید در جستجوی آن بود، سطح شادی و نشاط شهروندان در محیط‌های شهری است (میشل^۴ و همکاران، ۲۰۱۳: ۱). در واقع نیاز به شادی یکی از مسائل اساسی وجود انسان است و فضاهای شهری نقش مهمی در ایجاد و تداوم جذابیت و شادی در یک شهر دارند (میشویچ^۵، ۲۰۱۹: ۵۸۴). امروزه بخشی از تلاش و کوشش‌ها و همچنین هزینه‌های شهروندان برای دست یافتن به شادی، نشاط و فضاهای نشاط‌آور است؛ زیرا شادی و نشاط، موتور محرک انسان برای انجام و پیشبرد امور و فعالیت‌های وی است (بالاس و دورلینگ^۶، ۲۰۰۷: ۱۲۴). مساعد بودن فضاهای شهری منجر به حضور مثبت مردم و افزایش نشاط و بهبود کیفیت زندگی می‌شود و مردم نسبت به این فضاها احساس تعلق می‌کنند. با این وجود این فضاها زمانی می‌توانند در شادی انسان نقش داشته باشند که فعالیت‌ها و ارتباطات انسانی را از طریق فرهنگ آنها پیوند دهند (قوامی زروان و چاره‌جو، ۱۳۹۵: ۲). در واقع مفهوم شهر شاد رویکردی است که امروزه در جهان دستیابی به یک شهر ایدئال و سرزنده و رضایت‌بخش برای شهروندان و در پاسخ به مشکلات عدیده توسعه سریع شهرنشینی مطرح است (مهابادی و مختارزاده، ۱۴۰۱: ۲۲).

در ایران برخلاف کشورهای پیشرفته و توسعه‌یافته، در خلال طرح و برنامه‌ریزی‌های مربوط به شهر، کمتر به مسئله نشاط و شادی توجه شده است. نتایج مطالعات انجام شده پیرامون وضعیت شادی در کشورهای مختلف نیز نشان می‌دهد که میزان شادی در ایران یک روند نزولی دارد. بر اساس گزارش منتشر شده توسط سازمان ملل متحد در خصوص وضعیت شادی کشورهای مختلف جهان در سال ۲۰۱۶، ایران از بین ۱۵۷ کشور مورد بررسی از نظر شاخص‌های مختلف سلامت، آزادی‌های فردی، اقتصاد، فساد، امنیت و بخشندگی، رتبه ۱۰۵ را به خود اختصاص داده است (محمدنیا، ۱۳۹۸: ۲۰). همچنین بر اساس گزارش انجام شده در سال ۲۰۱۹ ایران از بین ۱۵۳ کشور مورد مطالعه، رتبه ۱۱۸ را دارا بوده است (هلی‌ول^۷ و همکاران، ۲۰۲۰: ۲۱). آخرین نظرسنجی انجام شده در سال ۲۰۲۱ نیز گویای آن است که ایران با کسب امتیاز

1 Khoram

2 Kaushik and Jaggi

3 Veenhoven

4 Mitchell

5 Miscevic

6 Ballas and Dorling

7 Helliwell

۴/۸۸ رتبه‌ی ۱۱۰ را از بین ۱۴۶ کشور به دست آورده و بعد از کشورهایی همچون عراق، ونزوئلا و گینه قرار گرفته است (هلی‌ول و همکاران، ۲۰۲۲: ۱۸). استان اصفهان نیز بر اساس بررسی‌های وزارت اقتصاد در سال ۱۳۹۶ کمترین امتیاز را در بین استان‌های کشور در زمینه احساس خوشی داشتن کسب کرده است. بر طبق گزارش‌ها، استان‌های گیلان، مازندران و کردستان بیشترین امتیاز و استان‌های اصفهان، خراسان جنوبی و آذربایجان غربی نیز کمترین امتیاز را در احساس خوشی داشتن، دارا بودند. لازم به ذکر است که میانگین کشور در این مؤلفه ۰/۵۷ بوده که ۱۵ استان امتیازی بالاتری از میانگین کسب کرده‌اند (پژوهشکده مطالعات توسعه سازمان جهاد دانشگاهی تهران، ۱۳۹۷: ۵۵).

شهر اصفهان نیز با حدود ۲ میلیون نفر جمعیت مهمترین رکن جمعیتی استان به شمار می‌آید، در چنین وضعیتی نتایج به دست آمده از بررسی‌ها در سطح ملی نشان دهنده وضعیت نامطلوب این شهر است. بعلاوه اصفهان به‌عنوان یکی از شهرهای مهم کشور با مسائل و مشکلات زیادی در قالب زندگی شهری مواجه است که شاخص‌های شهر شاد را تحت تأثیر قرار داده‌اند؛ روند سریع شهرنشینی پس از انقلاب اسلامی، مهاجرت روستاییان و شهروندان سایر شهرهای کوچکتر به اصفهان، مسائل و مشکلات اجتماعی- فرهنگی و اقتصادی زیادی از جمله پیدایش و گسترش محله‌های حاشیه‌نشین و اسکان غیررسمی را به همراه داشته است. مهاجرپذیری تنوع قومیتی بسیاری را ایجاد کرده و به واسطه تنوع ساختار جمعیتی، با خواسته‌های متفاوت ذینفعان نیز روبه‌رو است. از طرفی این شهر روز به روز سالمندی بیشتری را نیز تجربه می‌کند. کمبود فضاهای ۲۴ ساعته، عدم حضورپذیری فضاها در ساعات پایانی شب، امنیت پایین در نقاط درونی برخی محلات، مشکلات اشتغال، درآمد، مسکن، ترافیک و حمل‌ونقل، مسائل محیط‌زیستی و انواع آلودگی‌ها و ... نیز از جمله مواردی است که مؤید مسائل مختلف در کلان‌شهر اصفهان است و ضرورت بررسی موضوع شادی را دوچندان می‌کند. لذا این پژوهش با هدف بررسی عوامل مؤثر بر دستیابی به شهر شاد در کلان‌شهر اصفهان به دنبال پاسخگویی به سؤالات اساسی زیر است:

- مهم‌ترین عوامل مؤثر بر دستیابی به شهر شاد در کلان‌شهر اصفهان کدامند؟
- مناطق مختلف شهر اصفهان به لحاظ شاخص‌های شهر شاد در چه سطحی قرار دارند؟
- وضعیت مناطق شهری اصفهان به لحاظ برخورداری از شاخص‌های شهر شاد چگونه است؟

پیشینه نظری

اصطلاح «شادی» تاریخی طولانی دارد و اندیشه آن در دنیای غرب شکل گرفته است. اولین تلاش‌ها برای درک و تعریف آن حدود ۶۰۰ سال ق.میلاد در چین آغاز شد. از زمان ارسطو نیز تلاش‌هایی برای درک و تعریف شادی صورت گرفت؛ اما مطالعات علمی این موضوع از روانشناسی مثبت آغاز شده است. در واقع مفهومی چند بعدی است و ارزیابی ذهنی یک شخص از زندگی، شرایط و محیط اطراف را تداعی می‌کند (اورکی و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۳).

«شهر شاد»، نیز شهری با کیفیت زندگی بالا است که نتیجه آن تأمین نیازهای ساکنان به بهترین شکل است. شهرهایی که مکان‌های مناسبی برای زندگی بسیاری از مردم اند، ملزومات مورد نیاز زندگی مردم را دارند؛ بنابراین می‌توانند بر شادی مردم تأثیر بگذارند (بردولاک^۱، ۲۰۱۷: ۱۴۸). چنانچه سقراط نیز هدف اصلی از ایجاد شهر را تأمین نشاط شهروندان می‌داند (اورکی و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۰). بنابراین شهر شاد، شهری زنده و پویاست که روابط اجتماعی و سیاسی را تسهیل و مشارکت مردمی را رونق می‌بخشد. از طرفی موجب حفظ سلامتی، افزایش طول عمر و زمینه‌ساز خردورزی و اندیشه است (زنگی‌آبادی و میرزایی، ۱۳۹۹: ۶۹)؛ البته یکی از نگرانی‌ها و دغدغه‌های مهم صاحب‌نظران، سنجش مفهوم شادی و عوامل مؤثر بر آن است. سختی اندازه‌گیری کمی مفهوم شادی نیز به علت ماهیت ذهنی واژه است. بعلاوه اهمیت نسبی

¹ Brdulak

عناصر شادی در میان فرهنگ‌های مختلف، محیط و جغرافیای مختلف نیز متغیر است (سماواتی و رنجبر، ۱۳۹۷: ۵)؛ با این وجود موضوعی قابل سنجش و مطالعه است.

مطالعات و تجربیات جهانی نشان می‌دهد که محرک‌های کالبدی فضای شهری عاملی کلیدی در شادمانی بوده و از طریق ایجاد فضاهایی با نشاط و سرزنده می‌توان زمینه‌ساز شادی شهروندان در مقیاسی فراتر از فضاهای عمومی و در نتیجه ارتقای سلامت روان شهروندان شد. در واقع می‌توان گفت رابطه دو طرفه‌ای بین شادی و محرک‌های کالبدی فضاهای شهری وجود دارد که تقویت یکی به دیگری کمک کرده و هر کدام می‌توانند شاخصه‌ای بر دیگری باشند. منظور از محرک کالبدی، عناصر فیزیکی‌ای از فضای شهری هستند که مستقیماً بر یکی از حواس پنجگانه انسان تأثیر گذارند. شاخص‌ها و معیارهایی از قبیل پیاده‌مداری، عناصر محیطی (مانند مبلمان) و انسجام و پیوستگی فضا مهمترین شاخص‌های کالبدی مؤثر بر ارتقای شادی در فضاهای شهری محسوب می‌شوند (سماواتی و رنجبر، ۱۳۹۷: ۵). ریچارد فلوریدا^۱ (۲۰۰۸) نیز به تأثیرات حس تعلق و دلبستگی به مکان بر شادی تأکید می‌کند. در واقع در کنار ویژگی‌های کالبدی محیط، کیفیت‌هایی که ماهیت غیرکالبدی داشته ولی در ارتباط مستقیم با محرک‌های کالبدی هستند، عوامل مهم مؤثر بر شادی بوده و زمینه ارتباط با ابعاد ذهنی شادی را فراهم می‌کنند. همچنین جستجو در ادبیات موجود شاخص‌های سرزندگی، همبستگی اجتماعی، تنوع کاربران و کاربری‌ها را به‌عنوان مهمترین معیارهای کیفیت تأثیرگذار بر شادی پیش رو قرار می‌دهد (فلوریدا، ۲۰۰۸: ۱۹۰). بنابراین علاوه بر ابعاد عینی، شاخص‌های ذهنی نیز می‌توانند بر شادی تأثیرگذار باشند. نظریه‌پردازان در تحلیل بعد ذهنی مفهوم شادی به دو مؤلفه شناختی و عاطفی اشاره دارند. مؤلفه شناختی بر رضایت فرد -ارزایی مبتنی بر استانداردهای ذهنی‌اش- و مؤلفه‌های عاطفی بر هیجان‌انگیزی -تعادل بین هیجان‌ات مثبت و منفی- اشاره دارند (محمّدی دل‌بند و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۱۴). انواع رضایتمندی نیز در قالب رضایتمندی از سطح درآمد، شغل و مسکن وضعیت دسترسی و حمل‌ونقل مناسب، شرایط زندگی، سطح سلامتی مورد توجه است. فراتر از ابعاد عینی و ذهنی تأثیرگذار بر شادی در فضای شهری، پاره‌ای از مطالعات، شاخص‌های اجتماعی - اقتصادی و سیاسی یک جامعه را بر شادی افراد در شهرها تأثیرگذار می‌دانند؛ که معیارهای دموکراسی، ثبات اقتصادی و سیاسی و برابری و عدالت در این گروه قرار دارند (سماواتی و رنجبر، ۱۳۹۷: ۶).

از نگاهی دیگر شادی و نشاط موضوعی است که علوم مختلف از جمله فلسفه، اقتصاد، روانشناسی، جامعه‌شناسی، جغرافیا و ... به آن توجه کرده‌اند؛ لذا دیدگاه‌های نظری متعددی پیرامون نشاط و شادمانی وجود دارد. به‌طور کلی، دسته‌ای از نظریه‌های مطرح، از جمله دیدگاه فلسفی لذت‌گرایی و دیدگاه‌های اقتصادی، متغیرهایی مانند درآمد، مصرف، اشتغال و ثروت را عوامل تبیین‌کننده نشاط دانسته و با توجه به تمرکز این متغیرها بر مسائل مادی و اقتصادی، به‌عنوان عوامل محیط اقتصادی در نظر گرفته شده‌اند (بریتون^۲ و همکاران، ۲۰۰۸: ۳۸۶). برخی متغیرها دیگر مانند ورزش، مسافرت و ... نیز در نظریه‌های اسلام و دیدگاه‌های روان‌شناسی، عوامل تبیین‌کننده نشاط به شمار آمده‌اند. این عوامل که بیشتر به فعالیت‌های گذران اوقات فراغت تأکید دارند، با عنوان محیط فراغتی مطرح‌اند (رئوف و قادری، ۱۳۹۴: ۱۵۸). در برخی نظریه‌های اجتماعی و روان‌شناسی (از جمله نظریه نیازها) نیز عواملی مانند روابط خانوادگی، امنیت، عدالت اجتماعی، تعلق اجتماعی و همبستگی اجتماعی، عوامل تبیین‌کننده نشاط شناخته شده‌اند، که بیشتر بر مسائل اجتماعی تأکید و با عنوان محیط اجتماعی در نظر گرفته شده‌اند (بخارایی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱). دیدگاه سعادت‌گرایی و اسلام نیز به داشتن معنا و هدف در زندگی، احساس عزت‌نفس، خودشکوفایی و شادکردن دیگران تأکید دارند که با نام محیط ادراکی و اعتقادی معرفی شده‌اند (سجادیان و همکاران، ۱۳۹۹: ۹۱). دیدگاه‌های جغرافیایی نیز بر عواملی مانند آب‌وهوا و شرایط طبیعی به

¹ Florida

² Brereton

عنوان تبیین کننده نشاط تأکید و با عنوان محیط طبیعی و زیست‌بوم شناسایی شده‌اند (فزون و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۱). برخی دیدگاه‌های دیگر نیز به عوامل کالبدی مانند وجود فضاهای آموزشی، بهداشتی تأکید دارند (دانکن، ۲۰۱۰: ۱۶۶).

پیشینه عملی

نصیری و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی با عنوان تبیین وضعیت معیارهای شهر شاد در برنامه‌ریزی شهری، مطالعه موردی: شهر سلمان شهر، معیارهای شهر شاد را مورد بررسی قرار داده‌اند. مهمترین متغیرهای محیطی تأثیرگذار بر شادی شهروندان عبارت‌اند از: زیباسازی بصری شهر، دسترسی و حمل‌ونقل، مسکن، حیات و سرزندگی، حس امنیت، تعاملات اجتماعی، قلمروگرایی و حس تعلق، فضای سبز و طبیعت، بهداشت محیط، فضاهای گردشگری، فضاهای بازی و ورزش، درآمد و اشتغال. نتایج و یافته‌های نشان داد که میانگین احساس شادی در بین شهروندان ۵/۶۵ از ۱۰ بوده است. آنامرادنژاد و کریم زاده (۱۴۰۲) در مقاله خود با عنوان تبیین عوامل مؤثر بر خلق شهر شاد با رویکرد معادلات ساختاری (شهر بهبهان)، نشان دادند بین شاخص‌های پژوهش و شادی ارتباط معناداری برقرار است. در بین معیارهای مورد بررسی شاخص فضایی، کالبدی و زیست‌محیطی به دلیل ضریب مسیر بالاتر از اهمیت بیشتری برخوردار بوده است. جهانی و محمدی (۱۴۰۲) در مقاله خود با عنوان تبیین شهر شاد از منظر شهروندان شهر اردبیل نشان دادند که مناطق مختلف شهر اردبیل از شاخص‌های شهر شاد به یکسان برخوردار نیستند و تفاوت‌هایی بین مناطق مشهود است. منطقه دو با امتیاز ۰/۰۶۳ در رتبه اول و منطقه پنج با امتیاز ۰/۰۶۴- در رتبه آخر جای گرفته است. سمیعی و همکاران (۱۴۰۲) در مقاله خود با عنوان بررسی مناطق شهری بر اساس شاخص‌های شهر شاد (گرگان) نشان دادند که در مدل تصمیم‌گیری AHP شاخص سرمایه انسانی با امتیاز (۰/۷۸۴) در اولویت اول، اعتماد اجتماعی با ضریب (۰/۳۷۲) در اولویت دوم و آلودگی‌های بصری با ضریب (۰/۳۳۰) در اولویت سوم بیشترین تأثیر را در حرکت به سمت شهر شاد داشته است. همچنین بر اساس مدل تصمیم‌گیری چندمعیاره کوپراس ناحیه ۱ با امتیاز (۱) در رتبه نخست، ناحیه دو با ضریب (۰/۹۷۵) در رتبه دوم و ناحیه ۶ با امتیاز (۰/۹۴۶) در رتبه سوم از لحاظ شاخص‌های شهر شاد قرار دارد. همچنین نصیری و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان ارزیابی و اولویت‌بندی مناطق شهری بر اساس شاخص‌های شهر شاد (سلمان‌شهر)، به بررسی و تبیین معیارهای شهر شاد پرداختند. طبق نتایج، شاخص‌های مورد بررسی در بین مناطق پنجگانه دارای تفاوت معنادار است. منطقه ۵ با ۰/۸۳۴ امتیاز نسبت به نواحی دیگر شهر دارای بالاترین رتبه و درنهایت منطقه ۲ با ۰/۰۷۷ امتیاز رتبه پنجم را به خود اختصاص داد. اورکی و همکاران (۱۳۹۸) در تحلیل فضایی عوامل مؤثر بر شهر شاد از نگاه شهروندان شهر یزد، به این نتیجه اشاره دارند که شادی شهروندان در یزد در سطح متوسط رو به بالا است. ابعاد اجتماعی-فضایی به یک اندازه روی شادی تأثیر دارند و ابعاد اقتصادی در اولویت بعدی‌اند.

در بین پژوهش‌های خارجی نیز کاستلی^۲ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی تحت عنوان چه چیزی باعث شادی شهرها می‌شود؟ عوامل مؤثر بر رضایت از زندگی در شهرهای اروپایی، به شناسایی عوامل اصلی پرداخته‌اند. داده‌های مورد نیاز از نظرسنجی گرفته شده و ۸۳ شهر واقع در اتحادیه اروپا، کشورهای انجمن تجارت آزاد اروپا، انگلستان، منطقه بالکان غربی و ترکیه را پوشش می‌دهد. نتایج نشان داد که دو حوزه اصلی به رضایت از زندگی شهری کمک می‌کند: امکانات رفاهی از یک طرف و احساس فراگیری و ایمنی از سوی دیگر. علاوه بر این، ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی به‌استثنای نامنی اقتصادی با رضایت از زندگی مرتبط نیستند. کوریت^۳ و همکاران (۲۰۲۲) به ارزیابی کیفیت شهر و محله‌های شاد و قابل زندگی در روتردام پرداختند. آنها توضیح دادند که چرا برخی از شهرهای بزرگ در کشورهای توسعه‌یافته در شاخص‌های

¹ Duncan

² Castelli

³ Kourtit

شادی امتیاز پایینی دارند. با استفاده از داده‌های نظرسنجی، بزرگترین شهر نروژ (اسلو) نشان می‌دهد که اقلیتی از شهروندان بسیار متحرک از زندگی راضی هستند. اکثریت شهروندان کمتر متحرک، ناراضی هستند و تمایل دارند از اسلو نقل مکان کنند. ژو^۱ و همکاران (۲۰۲۲) به تحقیق در خصوص شهر هوشمند چگونه می‌تواند زندگی شادتری را شکل دهد؟ به مکانیسم توسعه شهر هوشمند شادی محور^۲ پرداختند. مکانیسم ایجاد شده، اولین تلاش برای ارزیابی عملکرد توسعه شهر هوشمند از لنز شادی انسان است. مکانیسم مذکور در بررسی ابتکارات شهر هوشمند منچستر، برای کمک به تصمیم‌گیرندگان برای درک وضعیت موجود توسعه شهر هوشمند در بافت شهری مؤثر است. در نتیجه، در طرح شهر هوشمند می‌توان از طریق ارزیابی و تعدیل پویا به سمت مسیر شادی محور دست یافت. کاسارینو^۳ و همکاران (۲۰۲۱) در مقاله خود با عنوان تجسم مکان‌های شاد برای همه، بررسی تأثیر تحولات در محیط شهری بر رفاه گروه‌های آسیب‌پذیر، نشان دادند که اعمال تغییرات در شهر و فضاهای شهری با مشارکت شهروندان است. زندگی پایدار، افزایش احساس ایمنی و رضایت و رفاه مسکونی، به‌ویژه برای افراد کم‌درآمد و زنان را به همراه داشته و زمینه‌دستیابی به شهر شاد را فراهم کرده است. برگر^۴ و همکاران (۲۰۲۰) طی تحقیقی با عنوان تفاوت شادی شهری و روستایی در جهان، به این نتیجه دست یافتند که جمعیت شهری، به طور متوسط، شادتر از جمعیت روستایی است و سطوح بالاتری از شادی را دارند.

در این پژوهش سعی گردید با بررسی و مطالعات کتابخانه‌ای (و روش فیش‌برداری) اعم از منابع داخلی و خارجی، نسبت به تدوین مهمترین شاخص‌های شهر شاد اقدام شود. سپس به تلفیق و بومی‌سازی شاخص‌ها و تهیه پرسشنامه پرداخته شد. اعمال نظر کارشناسان/خبرگان بر تبیین وضعیت شاخص‌های مذکور در کلانشهر اصفهان و مضافاً ارزیابی از دیدگاه شهروندان نیز از نقاط قوت پژوهش است. بعلاوه تاکنون پژوهشی مرتبط با این موضوع در سطح کلان‌شهر اصفهان مشاهده نشد و این موارد می‌توانند اهمیت و نوآوری موضوع را تداعی کنند.

داده‌ها و روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از حیث روش، توصیفی-تحلیلی است. جمع‌آوری اطلاعات به روش میدانی-کتابخانه‌ای صورت گرفته است. جامعه آماری شامل دو گروه: کارشناسان (شهرداری و سازمان‌های تابعه، اساتید و خبرگان دانشگاهی) و شهروندان ساکن در محدوده شهر اصفهان بوده‌اند. از بین کارشناسان و خبرگان ۴۰ نفر به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. همچنین حجم نمونه برای شهروندان بر اساس فرمول کوکران و متناسب با تعداد جمعیت ساکن در مناطق ۱۵ گانه کلان‌شهر اصفهان مجموعاً ۳۸۴ نفر تعیین شده است. از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای و تصادفی ساده برای انتخاب شهروندان و روش نمونه‌گیری هدفمند برای انتخاب کارشناسان استفاده شده است.

برای بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر تحقق شهر شاد، از روش پیمایشی (ابزار پرسشنامه محقق ساخته) استفاده شده است. پرسشنامه کارشناسان/خبرگان شامل دو بخش است. بخش اول اطلاعات عمومی مانند سن، جنس، تحصیلات، رشته تحصیلی و ... را در بر می‌گیرد و بخش دوم شامل ۶۰ گویه است که به عوامل و متغیرهای مؤثر بر تحقق شهر شاد (اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و محیط‌زیستی) تخصیص یافته است. پرسشنامه شهروندان نیز در دو بخش اصلی طراحی گردید. بخش اول اطلاعات عمومی پاسخگویان مانند سن، جنس، وضعیت اشتغال، وضعیت تأهل، مدت زمان اقامت، بعد خانوار و ... را در بر می‌گیرد. بخش دوم شامل ۴۴ گویه است که به وضعیت موجود شاخص‌های شهر شاد (اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و محیط‌زیستی) در سطح مناطق ۱۵ گانه کلان‌شهر اصفهان اختصاص یافته است (جدول ۱).

¹ Zhu

² Happiness Driven Smart City

³ Cassarino

⁴ Burger

بخش دوم هر دو پرسشنامه در قالب طیف پنج گزینه‌ای لیکرت (خیلی کم تا خیلی زیاد) طراحی و روش نمره‌گذاری ۱ تا ۵ بوده است. لازم به ذکر است به دلیل محدودیت حجم مقاله، از ارائه ابعاد، شاخص‌ها/گویه‌های پرسشنامه کارشناسان خودداری گردید، اما جهت اطلاع علاقه‌مندان، جدول ۲ می‌تواند تبیین‌کننده موارد مذکور باشد.

پرسشنامه پس از رفع ایرادات اولیه با استفاده از روش اعتبار محتوایی، مورد تأیید قرار گرفت. برای سنجش قابلیت اعتماد پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. پس از تکمیل ۳۰ پرسشنامه، ضریب آلفای کرونباخ برای تمامی متغیرها بیش از ۰/۷ به دست آمد و پایایی پرسشنامه تأیید شده است.

پس از جمع‌آوری اطلاعات، داده‌های مورد نظر با استفاده از نرم افزارهای SPSS و PLS مورد تحلیل قرار گرفت. در بخش آمار استنباطی ابتدا وضعیت نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون شاپیرو-ویلک بررسی و با توجه به نرمال بودن، از آزمون‌های آماری تی تک نمونه‌ای، تحلیل واریانس یک طرفه و تحلیل عاملی تأییدی (CFA) استفاده شده است.

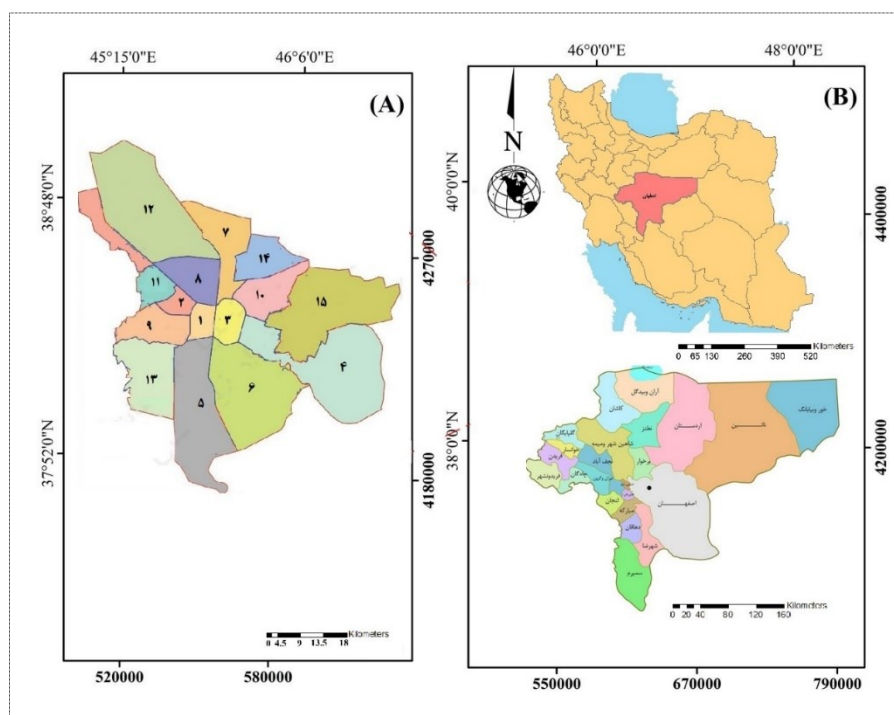
جدول ۱- ابعاد و متغیر/گویه‌های مورد مطالعه در پژوهش

ابعاد	متغیر/گویه
اقتصادی	درآمد، شغل، فرصت اشتغال، تناسب بین درآمد و هزینه زندگی، رضایت از ساعت کاری، قیمت زمین و مسکن، پس‌انداز، فرصت سرمایه‌گذاری، رضایت از وضعیت بازار، عدالت در توزیع ثروت و شکاف طبقاتی
اجتماعی-فرهنگی	احساس تعلق به مکان، مشارکت شهروندان، اعتماد و روابط بین همسایگان، رابطه با دوستان-آشنایان و شهروندان، حمایت دوستان و خویشاوندان، شادمانی در محیط خانوادگی، عضویت در گروه‌ها و تشکل‌های اجتماعی، احساس امنیت، دسترسی به خدمات و امکانات شهری، شرکت در جشن‌های بومی و مراسمات محلی، مشارکت در امور خیریه، فعالیت‌های تفریحی
کالبدی	کیفیت خدمات‌دهی، کیفیت معابر-خیابان‌ها و دسترسی‌های محلی، دسترسی به فضاهای باز و محیط‌های عمومی، کیفیت مناسب منظر و محیط شهری، کیفیت روشنایی و نورپردازی‌ها، رضایت از دسترسی به فضاهای مشترک، فضای مناسب برای پیاده‌روی، دسترسی به پارکینگ‌های عمومی، دسترسی به مراکز خرید و تجاری، دسترسی به پارک و فضای سبز، دسترسی به اماکن تفریحی، فرهنگی، مذهبی و ورزشی، دسترسی به مراکز آموزشی و بهداشتی-درمانی، دسترسی به وسایل و ناوگان حمل‌ونقل عمومی
زیست-محیطی	وضعیت جمع‌آوری زباله و پسماند، وضعیت فاضلاب شهری، وضعیت (نظافت، زیبایی و...) پارک‌ها و فضاهای سبز، وضعیت حمل‌ونقل و ترافیک، کیفیت آب آشامیدنی، کاهش آلودگی هوا، وضعیت جمع‌آوری نخاله‌های ساختمانی، وضعیت آلودگی صوتی و بصری، کشت گل و گیاه و ایجاد و نگهداری فضای سبز، استفاده از حمل‌ونقل عمومی جهت کاهش معضلات محیط‌زیستی

(مأخذ: نوریان و همکاران، ۱۳۹۹؛ درسرخوان و بایرام‌زاده، ۱۳۹۹؛ جمینی و همکاران، ۱۴۰۰؛ حکمت‌نیا و همکاران، ۱۴۰۰؛ آنامرادنژاد و کریم‌زاده، ۱۴۰۲؛ جهانی و محمدی، ۱۴۰۲؛ زنگی‌آبادی و میرزایی، ۱۳۹۹؛ نصیری و همکاران، ۱۴۰۳؛ اورکی و همکاران، ۱۳۹۸؛ Castelli, et al, 2023; Khoram, 2019)

قلمرو پژوهش

شهر اصفهان به‌عنوان مرکز استان اصفهان با وسعت ۲۰۰۳۴ هکتار، سومین شهر بزرگ کشور است که بین مختصات جغرافیایی ۳۲ درجه و ۳۲ دقیقه تا ۳۲ درجه و ۵۱ دقیقه عرض شمالی و ۵۱ درجه و ۳۳ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۵۰ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ واقع شده است. شهر اصفهان با ۱۵۸۰ متر ارتفاع از سطح دریا از سمت شمال به شاهین‌شهر، از سمت شرق به دشت سجزی، از جنوب به فالورجان و از غرب به خمینی‌شهر محدود می‌گردد. بر اساس تقسیمات شهرداری، اصفهان دارای ۱۵ منطقه شهری است (شکل ۱) (شهرداری اصفهان، ۱۴۰۱: ۱۶).

شکل ۱- موقعیت جغرافیایی شهر اصفهان (ترسیم: نگارندگان)

یافته‌ها

مشخصات پاسخگویان

بررسی مشخصات پاسخگویان کارشناس (شاغل در شهرداری، دستگاه‌های اجرایی مرتبط و مراکز علمی-آموزشی) نشان دهنده آن است که ۶۵ درصد آنها مرد و ۳۵ درصد زن بوده‌اند. ۶۷ درصد متأهل و ۳۳ درصد گزینه مجرد را انتخاب کرده‌اند. از لحاظ وضعیت سنی، ۸ درصد در گروه سنی ۲۰ تا ۳۰ سال، ۴۲ درصد در گروه ۳۱ تا ۴۰ سال، ۴۵ درصد در گروه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال و ۵ درصد در گروه سنی ۵۱ تا ۶۰ سال قرار گرفته‌اند. از نظر میزان تحصیلات، ۵ درصد دارای تحصیلات فوق دیپلم، ۲۵ درصد لیسانس، ۵۷ درصد فوق لیسانس و ۱۳ درصد دکترا بوده‌اند. از حیث رشته تحصیلی، ۳۲ درصد مدرک تحصیلی آنها در رشته برنامه‌ریزی شهری، ۱۳ درصد معماری و شهرسازی، ۱۵ درصد مدیریت و ۱۵ درصد مهندسی عمران بوده است. ۲۵ درصد نیز در سایر رشته‌های مهندسی مثل صنایع، کامپیوتر و ... تحصیل کرده‌اند. از نظر سابقه خدمت در دستگاه‌های اجرایی-آموزشی نیز، ۵ درصد کمتر از ۵ سال، ۱۵ درصد بین ۵ تا ۱۰ سال، ۵۵ درصد بین ۱۱ تا ۲۰ سال و ۲۵ درصد بیشتر از ۲۰ سال سابقه خدمت یا فعالیت داشته‌اند.

بررسی مشخصات پاسخگویان شهروند (مردم) نیز نشان دهنده آن است که ۵۳ درصد آنها مرد و ۴۷ درصد زن بوده‌اند. ۷۸ درصد آنها متأهل و ۲۰ درصد مجرد اند. به لحاظ وضعیت سنی، ۲ درصد در گروه سنی ۱۵ تا ۲۵ سال، ۱۹ درصد در گروه ۲۶ تا ۳۵ سال، ۳۱ درصد در گروه سنی ۳۶ تا ۴۵ سال، ۳۶ درصد در گروه ۴۶ تا ۵۵ سال و ۹ درصد در گروه سنی ۵۶ تا ۶۵ سال قرار گرفته‌اند. از نظر وضعیت اشتغال نیز ۲۲ درصد در مشاغل آزاد، ۴۸ درصد در مشاغل دولتی و ۷ درصد نیز سایر موارد را ذکر کرده‌اند. ۱۹ درصد وضعیت اشتغال خود را بازنشسته و ۴ درصد نیز بیکار اعلام کرده‌اند. از حیث سابقه سکونت در شهر اصفهان نیز ۹ درصد کمتر از ۵ سال، ۱۴ درصد بین ۵ تا ۱۰ سال، ۳۹ درصد بین ۱۱ تا ۲۰ سال و ۳۸ درصد بیشتر از ۲۰ سال در این شهر اقامت داشته‌اند. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد افراد خانواده نیز نشان داد که ۲۱ درصد ۱ تا ۳ نفره،

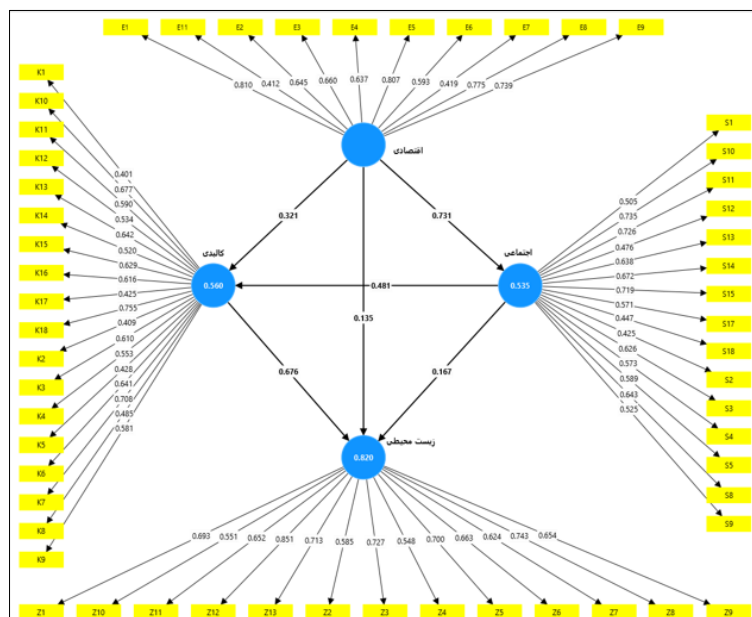
۷۷ درصد ۳ تا ۵ نفره، ۲ درصد بیشتر از ۵ نفر بوده اند. از حیث متوسط درآمد ماهیانه خانوار نیز ۷ درصد کمتر از ۱۰ میلیون، ۶۳ درصد بین ۱۰ تا ۲۰ میلیون، ۲۵ درصد بین ۲۱ تا ۴۰ میلیون و ۵ درصد بیشتر از ۴۰ میلیون تومان را ذکر کرده اند.

شناسایی مهمترین عوامل مؤثر بر دستیابی به شهر شاد

در این بخش تلاش شده تا با تکیه بر نظرات و دیدگاه‌های خبرگان (حاصل از پرسشنامه کارشناسان)، مهمترین عوامل مؤثر بر تحقق شهر شاد در سطح کلان شهر اصفهان شناسایی و معرفی گردد. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات و تدوین مدل (عوامل مؤثر بر شهر شاد)، از روش تحلیل عاملی تأییدی (CFA) در قالب نرم افزار اسمارت پی ال اس (PLS) استفاده شد. در واقع این بخش حاصل از نتایج پرسشنامه‌ای است که توسط کارشناسان و خبرگان تکمیل شده است.

شکل (۲) مدل معادلات ساختاری پژوهش را همراه با بارهای عاملی و ضرایب مسیر نشان می‌دهد. همانگونه که مشخص است متغیرهای پنهان و آشکار به ترتیب با دایره و مستطیل نشان داده شده و روابط میان متغیرها با پیکان‌های جهت‌دار ترسیم گردیده‌اند. رابطه هر یک از متغیرهای پنهان (دایره‌ها) با متغیرهای آشکار یا همان گویه‌ها (مستطیل‌ها) بیانگر مدل‌های اندازه‌گیری، رابطه متغیرهای پنهان (دوایر) با یکدیگر بیانگر مدل ساختاری و کلیه این روابط به صورت یکجا، بیانگر مدل کلی پژوهش می‌باشند. فلش‌های یک‌طرفه که بین شاخص‌های چهارگانه (اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و محیط‌زیستی) کشیده شده، همبستگی بین متغیرهای پنهان و فلش‌های یک‌طرفه که از شاخص‌های چهارگانه (متغیرهای پنهان) به سمت گویه‌های مربوطه (متغیر آشکار) کشیده شده نشان دهنده بارهای عاملی سازه‌ها می‌باشند. بارهای عاملی، از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخص‌های یک سازه با آن سازه محاسبه و اگر این مقدار برابر و یا بیشتر از ۰/۴ شود، مؤید این است که واریانس بین سازه و شاخص‌های آن از مقدار واریانس خطای اندازه‌گیری بیشتر و پایایی قابل قبول است.

نتایج حاصل از بررسی ضریب بارهای عاملی سازه‌ها گویای آن است که میزان بار عاملی برای تمامی گویه‌های پژوهش به جز گویه‌های S6 و S7 و S16 از شاخص اجتماعی و گویه E10 از شاخص اقتصادی بیشتر از ۰/۴ می‌باشد که پس از حذف این گویه‌ها و تکرار دوباره مدل، ضریب بار عاملی برای تمامی گویه‌ها بیشتر از ۰/۴ محاسبه شد. در واقع ضریب بار عاملی بیشتر از ۰/۴ نشان دهنده این نکته است که هر کدام از سازه‌های مورد نظر از بار عاملی کافی برخوردار هستند و می‌توانند مدل پیشنهادی را به خوبی تبیین کنند (شکل ۲).

شکل ۲- مدل معادلات ساختاری عوامل مؤثر بر دستیابی به شهر شاد (ترسیم: نگارندگان)

جدول ۲ بارهای عاملی به دست آمده برای عوامل مؤثر بر دستیابی به شهر شاد در سطح کلان‌شهر اصفهان را نشان می‌دهد. بر این اساس، در بین عوامل اجتماعی، سه عامل افزایش میزان امید به زندگی، افزایش ارتباط و تعامل بین همسایگان و ارتقاء هویت در محلات و مناطق مختلف شهر به ترتیب با بارهای عاملی ۰/۷۳۵، ۰/۷۲۶ و ۰/۷۱۹ بیشترین اهمیت را داشته‌اند. در بین عوامل مربوط به شاخص اقتصادی، سه شاخص بالا رفتن درآمد اقتصادی خانوارها، کنترل و نظارت بر قیمت زمین و مسکن و کنترل تورم و هزینه‌های زندگی و افزایش قدرت خرید مردم به ترتیب با بارهای عاملی ۰/۸۰۷، ۰/۷۷۵ و ۰/۷۷۵ بیشترین امتیاز را دارا بوده‌اند. از بین عوامل مربوط به شاخص کالبدی، دو عامل ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه‌نشین و تنوع مصالح مخصوص نمای ساختمان به ترتیب با بارهای عاملی ۰/۷۵۵ و ۰/۷۰۸ و از بین عوامل مربوط به شاخص محیط‌زیستی، سه شاخص تقویت پیاده‌مداری و فضاهای بهینه برای آن، افزایش تعداد پارک‌ها و فضاهای سبز شهری با طراحی مناسب و روان‌سازی و کاهش ترافیک با افزایش حمل‌ونقل عمومی به ترتیب با بارهای عاملی ۰/۸۵۱، ۰/۷۴۳ و ۰/۷۲۷ بیشترین اهمیت و امتیاز را به خود اختصاص داده‌اند (جدول ۱).

جدول ۲- بارهای عاملی به دست آمده برای عوامل مؤثر بر دستیابی به شهر شاد

عوامل	اقتصادی	اجتماعی	کالبدی	محیط زیستی
بالا رفتن درآمد اقتصادی خانوارها	۰/۸۱۰	-	-	-
ایجاد و توسعه بازارچه‌های محلی و مرکزی	۰/۶۴۵	-	-	-
امید به آینده شغلی و تناسب بین مهارت و تخصص	۰/۶۶۰	-	-	-
افزایش فرصت‌های شغلی و کاهش بیکاری	۰/۶۳۷	-	-	-
کنترل و نظارت بر قیمت زمین و مسکن	۰/۸۰۷	-	-	-
عدالت در توزیع ثروت و کاهش فاصله طبقاتی	۰/۵۹۳	-	-	-
توجه بیشتر به صنایع دستی بومی و محلی	۰/۴۱۹	-	-	-
کنترل تورم و افزایش قدرت خرید مردم	۰/۷۷۵	-	-	-
بهبود وضعیت سرمایه‌گذاری	۰/۷۳۹	-	-	-
بکارگیری اقشار آسیب‌پذیر در مشاغل مناسب	۰/۴۱۲	-	-	-
وجود ایستگاه‌های پلیس در هر خیابان یا معبر اصلی	-	۰/۵۰۸	-	-
تقویت اعتقادات مذهبی	-	۰/۴۲۵	-	-
تقویت روابط اجتماعی و ارتباطات خانوادگی	-	۰/۶۲۶	-	-
برگزاری مسابقات محلی/ بومی و نمایش و تئاتر	-	۰/۵۷۳	-	-
ساماندهی افراد بزه‌کار و کاهش ناهنجاری اجتماعی	-	۰/۵۸۹	-	-
برگزاری جشنواره و نمایشگاه‌ها	-	۰/۶۴۳	-	-
افزایش دلبستگی و احساس تعلق به محل زندگی	-	۰/۵۲۵	-	-
افزایش میزان امید به زندگی	-	۰/۷۳۵	-	-
افزایش ارتباط و تعامل بین همسایگان	-	۰/۷۲۶	-	-
ارتقاء میزان مشارکت اجتماعی و امور خیریه	-	۰/۴۷۶	-	-
رعایت حقوق شهروندی	-	۰/۶۳۸	-	-
رضایتمندی از سلامتی روحی و جسمی	-	۰/۶۷۲	-	-
ارتقاء هویت در محلات و مناطق مختلف شهر	-	۰/۷۱۹	-	-
دسترسی مناسب شهروندان به امکانات بهداشتی	-	۰/۵۷۱	-	-
برگزاری باشکوه مراسم و جشن‌های مذهبی	-	۰/۴۴۷	-	-
وجود مکان‌های گردشگری و تفریحی	-	-	۰/۴۰۱	-
تنوع کاربری‌ها در خیابان و محلات شهری	-	-	-	۰/۴۰۹

-	۰/۶۱۰	-	-	استفاده از عناصر طبیعی در طراحی شهری
-	۰/۵۵۳	-	-	ساماندهی بافت‌های فرسوده در محلات و مناطق
-	۰/۴۲۸	-	-	توسعه فضاهای مناسب برای استفاده معلولین
-	۰/۶۴۱	-	-	استفاده از نماهای رنگی / نقاشی دیواری / نورپردازی
-	۰/۷۰۸	-	-	تنوع مصالح مخصوص نمای ساختمانی
-	۰/۴۸۵	-	-	تناسب و اختلاف ارتفاع بین کاربری‌های همجوار
-	۰/۵۸۱	-	-	نوع ملک یا مسکن خانوار (آپارتمانی یا ویلایی)
-	۰/۶۷۷	-	-	کفسازی و بهسازی روکش خیابان‌ها و پیاده‌روها
-	۰/۵۹۰	-	-	استفاده از معماری ایرانی - اسلامی
-	۰/۵۳۴	-	-	استفاده از سبک معماری مدرن در طراحی
-	۰/۶۴۲	-	-	مناسب بودن عرض خیابان‌ها و پیاده‌روها
-	۰/۵۲۰	-	-	استفاده از المان‌های شادی‌بخش
-	۰/۶۲۹	-	-	ایجاد فضا و المان‌های خاطره‌انگیز
-	۰/۶۱۶	-	-	دسترسی راحت و مناسب به فضاهای مختلف
-	۰/۴۲۵	-	-	ایجاد فضاهای چند عملکردی
-	۰/۷۵۵	-	-	ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه‌نشین
۰/۶۹۳	-	-	-	افزایش پوشش گیاهی و فضاهای سبز و تنوع آنها
۰/۵۸۵	-	-	-	احداث کمربند سبز پیرامون شهر
۰/۷۲۷	-	-	-	روان‌سازی و کاهش ترافیک
۰/۵۴۸	-	-	-	طرح احداث بام‌های سبز در ساختمان‌های عمومی
۰/۷۰۰	-	-	-	بهبود وضعیت آلودگی هوا / صوتی / بصری
۰/۶۶۳	-	-	-	احداث مسیرهای مخصوص دوچرخه‌سواری
۰/۶۲۴	-	-	-	کاشت و نگهداری گیاهان و فضاهای سبز
۰/۷۴۳	-	-	-	افزایش تعداد پارک‌ها و فضاهای سبز شهری
۰/۶۵۴	-	-	-	احداث باغ گل‌ها و گیاهان
۰/۵۵۱	-	-	-	محدود کردن حرکت خودروها در ساعات خاصی
۰/۶۵۲	-	-	-	ساماندهی وضعیت زباله و پسماند شهری
۰/۸۵۱	-	-	-	تقویت پیاده‌مداری و فضاهای پهنه‌ان
۰/۷۱۳	-	-	-	جلوگیری از تخریب و آلودگی محیط

(مأخذ: محاسبات نگارندگان)

پس از مشخص نمودن بارهای عاملی، نسبت به برآزش مدل پیشنهادی با توجه به داده‌های جمع‌آوری شده اطمینان حاصل شد. برای انجام این کار شاخص‌های گوناگونی وجود دارد که از مهمترین آنها ضریب آلفای کرومباخ، معیار پایایی ترکیبی و شاخص میانگین واریانس استخراج شده است. ضریب آلفای کرومباخ، شاخص سنتی بررسی پایایی یا سازگاری درونی بین متغیرهای مشاهده‌پذیر در یک مدل اندازه‌گیری است و معیار قابل قبول بودن برای این شاخص، حداقل مقدار ۰/۷ است. معیار پایایی، ترکیبی را به کار می‌برد که پایایی سازه‌ها نه به صورت مطلق بلکه با توجه به همبستگی سازه-هایشان با یکدیگر محاسبه می‌شوند و اگر مقدار معیار پایایی ترکیبی مدل اندازه‌گیری بالاتر از ۰/۸ باشد از پایداری درونی مناسب برخوردار است. شاخص میانگین واریانس استخراج شده نیز نشان دهنده میانگین واریانس به اشتراک گذاشته شده بین هر سازه با شاخص‌های خود است و مقدار مورد قبول برای این شاخص ۰/۵ تعیین شده است (جدول ۳).

جدول ۳- شاخص‌های برازش مدل پیشنهادی

ردیف	شاخص	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	میانگین واریانس
۱	اقتصادی	۰/۸۵۳	۰/۸۷۱	۰/۵۴۱
۲	اجتماعی	۰/۸۶۹	۰/۸۸۰	۰/۵۳۹
۳	کالبدی	۰/۸۷۶	۰/۸۸۳	۰/۵۵۴
۴	محیط زیستی	۰/۸۹۸	۰/۹۰۷	۰/۵۳۲

(مأخذ: محاسبات نگارندگان)

بر اساس نتایج به دست آمده (جدول ۳)، ضریب آلفای کرونباخ برای شاخص اقتصادی برابر با ۰/۸۵۳، برای شاخص اجتماعی ۰/۸۶۹ و برای شاخص‌های کالبدی و زیست‌محیطی به ترتیب ۰/۸۷۶ و ۰/۸۹۸ بوده است. با توجه به اینکه همه مقادیر بیشتر از مقدار ۰/۷ یا حد نرمال است، بنابراین مدل تحقیق مناسب می‌باشد. معیار پایایی ترکیبی نیز برای شاخص اقتصادی برابر با ۰/۸۷۱، برای شاخص اجتماعی ۰/۸۸۰، برای شاخص کالبدی ۰/۸۸۳ و برای شاخص محیط‌زیستی برابر با ۰/۹۰۷ به دست آمده است؛ با توجه به اینکه همه موارد بزرگ‌تر از ۰/۸ است، دلالت بر مناسب بودن مدل دارد. شاخص میانگین واریانس استخراج شده نیز مانند دو شاخص دیگر گویای آن است که مدل پژوهش دارای برازش مناسب و متغیرهای آشکار (گویه‌ها) به خوبی می‌توانند متغیرهای پنهان (شاخص‌های چهارگانه) را اندازه‌گیری نمایند.

بررسی وضعیت شاخص‌های شهر شاد

برای بررسی وضعیت موجود شاخص‌های شهر شاد (اقتصادی، محیط‌زیستی، کالبدی و اجتماعی) در مناطق مختلف شهر اصفهان، از پرسشنامه محقق ساخته و تکمیل شده توسط شهروندان و همچنین آزمون مقایسه میانگین‌ها (آزمون تی تک نمونه‌ای) بهره گرفته شد. نتایج و خروجی‌های این آزمون در جدول (۴) ارائه شده است.

جدول ۴- وضعیت شاخص‌های شهر شاد در شهر اصفهان

شاخص	میانگین	تی	معناداری	اختلاف	حد پایین	حد بالا
اقتصادی	۲/۸۱	-۵/۸۴	۰/۰۰۰	-۰/۱۹	-۰/۲۶	-۰/۱۳
اجتماعی	۳/۵۳	۱۵/۴۵	۰/۰۰۰	۰/۵۳	۰/۴۷	۰/۶۰
کالبدی	۳/۵۷	۱۴/۴۸	۰/۰۰۰	۰/۵۷	۰/۴۹	۰/۶۵
محیط زیستی	۳/۵۶	۱۸/۰۷	۰/۰۰۰	۰/۵۶	۰/۵۰	۰/۶۲
کلی	۳/۴۰	۱۴/۲۲	۰/۰۰۰	۰/۴۰	۰/۳۴	۰/۴۵

(مأخذ: محاسبات نگارندگان)

یافته‌های به دست آمده از آزمون تی تک نمونه‌ای (حاصل از نظر شهروندان) نشان می‌دهد که میانگین شاخص‌های اجتماعی (۳/۵۳)، کالبدی (۳/۵۷) و محیط‌زیستی (۳/۵۶) در کلان‌شهر اصفهان بیشتر از میانگین فرضی (۳) بوده و بالاتر از سطح متوسط ارزیابی می‌شود؛ اما وضعیت شاخص اقتصادی با میانگین ۲/۸۶ به صورت معناداری کمتر از میانگین مفروض می‌باشد. با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان چنین برداشت نمود که در بین شاخص‌های مورد مطالعه در شهر اصفهان، شاخص‌های اجتماعی، کالبدی و محیط‌زیستی در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار داشته و در مقابل شاخص اقتصادی در وضعیت نامناسب و نامطلوبی قرار دارد. در ادامه وضعیت کلی شاخص‌های شهر شاد بررسی شده و میانگین به دست آمده برای این شاخص برابر با ۳/۴۰ بوده و این بدان معناست که وضعیت کلی شهر شاد به بیشتر از میانگین مفروض می‌باشد. مثبت شدن آماره‌های تی، کران بالا و پایین و اختلاف میانگین نیز همگی مؤید این موضوع می‌باشد که مناطق مختلف شهر اصفهان از نظر برخورداری از شاخص‌های مختلف شهر شاد، در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارند (جدول ۴).

مقایسه وضعیت شاخص‌های شهر شاد در سطح مناطق مختلف شهر

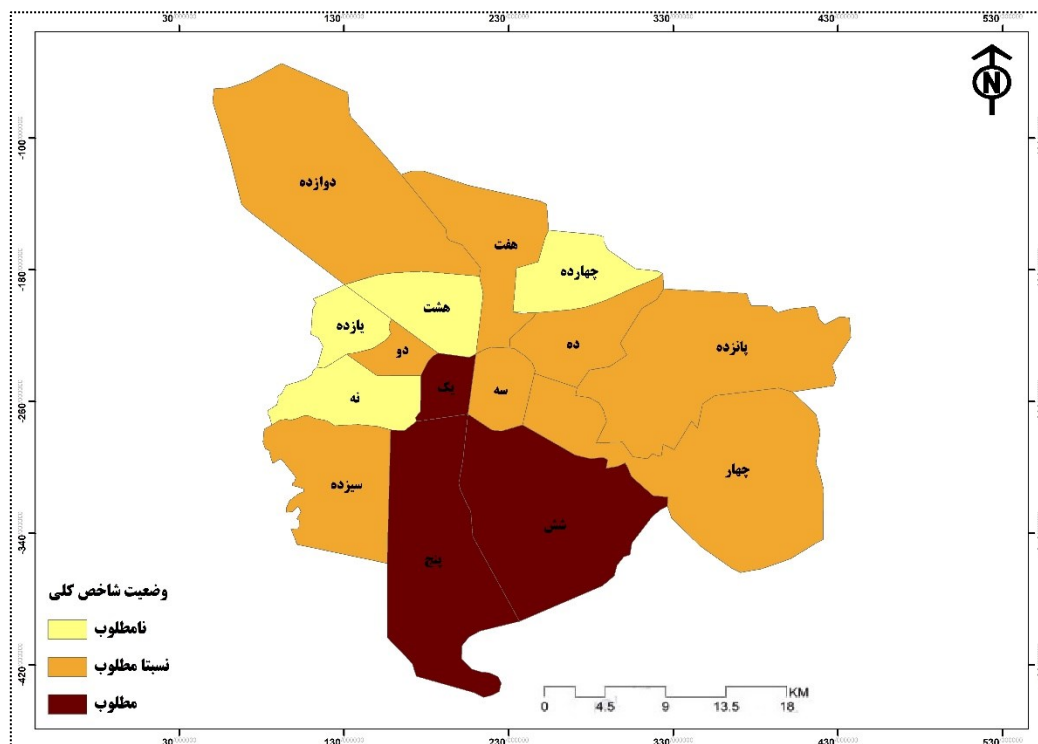
به منظور بررسی و مقایسه وضعیت کلی شاخص‌های شهر شاد بر اساس دیدگاه شهروندان ساکن در سطح مناطق ۱۵ گانه کلان‌شهر اصفهان از آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه بهره گرفته شد. در تحلیل واریانس یک عاملی فرض صفر برای برابری تمام میانگین‌ها است. نتایج حاصل از این آزمون در جدول ۵ ارائه شده است:

جدول ۵- مقایسه وضعیت کلی شاخص‌های شهر شاد در سطح مناطق مختلف شهر اصفهان

منطقه شهری	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	کران پایین	کران بالا
یک	۱۵	۱۴۲/۹۳	۲۵/۸۶	۱۲۸/۶۱	۱۵۷/۲۶
دو	۱۳	۱۳۰/۲۳	۱۴/۲۶	۱۲۱/۶۱	۱۳۸/۸۵
سه	۲۲	۱۳۵/۰۵	۱۶/۹۷	۱۲۷/۵۲	۱۴۲/۵۷
چهار	۲۶	۱۲۸/۹۲	۱۵/۸۳	۱۲۲/۵۳	۱۳۵/۳۲
پنج	۳۰	۱۴۴/۸۰	۱۰/۹۶	۱۴۰/۷۱	۱۴۸/۸۹
شش	۲۲	۱۴۹/۲۷	۱۸/۲۱	۱۴۱/۱۹	۱۵۷/۳۵
هفت	۳۳	۱۲۴/۵۲	۱۰/۷۸	۱۲۰/۶۹	۱۲۸/۳۴
هشت	۴۷	۱۱۸/۰۴	۸/۷۲	۱۱۵/۴۸	۱۲۰/۶۰
نه	۱۵	۱۲۱/۴۰	۵/۷۷	۱۱۸/۲۰	۱۲۴/۶۰
ده	۴۱	۱۲۸/۰۵	۱۷/۳۱	۱۲۲/۵۸	۱۳۳/۵۱
یازده	۱۱	۱۱۸/۰۹	۹/۱۷	۱۱۱/۹۳	۱۲۴/۲۵
دوازده	۲۷	۱۳۰	۶/۱۵	۱۲۷/۵۷	۱۳۲/۴۳
سیزده	۲۶	۱۳۵/۸۵	۱۹/۹۰	۱۲۷/۸۱	۱۴۳/۸۹
چهارده	۳۲	۱۱۰/۶۲	۱۳/۷۷	۱۰۵/۶۶	۱۱۵/۵۹
پانزده	۲۴	۱۳۰/۳۸	۳۰/۱۷	۱۱۷/۶۳	۱۴۳/۱۲
آماره F: ۱۱/۶۰			سطح معنی‌داری: ۰/۰۰۰		

(مأخذ: محاسبات نگارندگان)

آماره F به دست آمده از آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه برابر با ۱۱/۶۰ و سطح معناداری آن نیز کمتر از ۰/۰۵ است؛ در نتیجه بین مناطق مختلف کلان‌شهر اصفهان از حیث برخورداری از شاخص‌های کلی شهر شاد تفاوت معنادار آماری وجود دارد. مقایسه میانگین‌های به دست آمده برای مناطق مختلف نیز نشان دهنده آن است که بالاترین میانگین مربوط به مناطق ۶ و ۵ و ۱ و پایین‌ترین میانگین نیز مربوط به مناطق ۱۴ و ۸ و ۱۱ بوده است؛ بنابراین منطقه ۶ با دارا بودن بیشترین میانگین (۱۴۹/۲۷) در رتبه اول و منطقه ۱۴ با کسب کمترین میانگین (۱۱۰/۶۲) در رتبه آخر قرار گرفته است. همچنین مناطق ۵ و ۱ نیز به ترتیب با کسب میانگین‌های ۱۴۴/۸۰ و ۱۴۲/۹۳ رتبه‌های دوم و سوم را از لحاظ شاخص کلی شهر شاد به خود اختصاص داده‌اند (جدول ۵ و شکل ۳). لازم به ذکر است که مشاهدات میدانی پژوهشگران نیز مؤید نتایج فوق بوده است.

شکل ۳- مقایسه وضعیت موجود شاخص کلی شهر شاد در شهر اصفهان (ترسیم: نگارندگان)

نتیجه گیری

امروزه مدیران و برنامه‌ریزان شهری در راستای کاهش مسائل و مشکلات موجود در شهرها و در جهت رسیدن به توسعه پایدار، موضوعات مختلفی چون شهر شکوفا، شهر کم‌کربن، شهر سبز، شهر دوستدار کودک، شهر خلاق، شهر سالم، شهر هوشمند، شهر دوستدار سالمند، شهر شاد و ... را مطرح می‌کنند. در این بین اصطلاح شهر شاد توسط شخصی به نام چارلز مونتگمری در سال ۲۰۱۳ م ارائه شده و این اصطلاح خود دارای عوامل و شاخص‌های زیادی است که سایر مفاهیم یادشده را نیز شامل می‌گردد. به همین علت شهر شاد قادر است تا حد زیادی توسعه پایدار شهری را تحقق بخشد.

در این پژوهش با تمرکز بر کلان‌شهر اصفهان، وضعیت موجود شاخص‌های شهر شاد در سطح مناطق مختلف و عوامل مؤلفه‌های مؤثر در دستیابی به شهر شاد مورد بررسی قرار گرفته است. برای رسیدن به این هدف در وهله اول برای بررسی وضعیت موجود شهر شاد در سطح کلانشهر اصفهان، ۴۴ شاخص در قالب چهار بعد اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست‌محیطی و برای شناسایی عوامل مؤثر بر دستیابی به شهر شاد، ۶۰ عامل مختلف در قالب چهار بعد اقتصادی، کالبدی، اجتماعی و زیست‌محیطی و با روش کتابخانه‌ای - اسنادی (بررسی مبانی نظری و پیشینه مطالعاتی) استخراج شده و پس از بررسی و تأیید آن توسط کارشناسان و خبرگان، پرسشنامه‌های مربوط به آنها تدوین گردید. بعد از تکمیل و گردآوری پرسشنامه‌ها، با استفاده از آزمون‌های تی تک نمونه‌ای، آزمون آنالیز واریانس یک‌راهه و مدل تحلیل عاملی تأییدی و با بهره‌گیری از نرم‌افزارهای SPSS و PLS اطلاعات مربوطه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. بر اساس نتایج به دست آمده سوالات اصلی تحقیق نیز بررسی و به صورت زیر پاسخ داده شده‌اند:

نتایج حاصل از روش تحلیل عاملی تأییدی گویای آن بود که از بین عوامل مختلف اقتصادی، ۳ عامل بالا رفتن درآمد اقتصادی خانوارها، کنترل و نظارت بر قیمت زمین و مسکن و کنترل تورم و هزینه‌های زندگی و افزایش قدرت خرید مردم به ترتیب با بارهای عاملی ۰/۸۱۰، ۰/۸۰۷ و ۰/۷۷۵ بیشترین اهمیت را به عنوان عوامل مؤثر بر دستیابی به شهر شاد در کلانشهر اصفهان دارا بوده‌اند. از بین عوامل مختلف اجتماعی، ۳ عامل افزایش امید به زندگی، افزایش ارتباط و تعامل بین

همسایگان و ارتقاء هویت در محلات و مناطق مختلف شهر به ترتیب با بارهای عاملی ۰/۷۳۵، ۰/۷۲۶ و ۰/۷۱۹ بیشترین امتیاز را کسب نموده‌اند. از بین عوامل مختلف کالبدی، ۲ عامل ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه‌نشین و تنوع مصالح مخصوص نمای ساختمان به ترتیب با بارهای عاملی ۰/۷۵۵ و ۰/۷۰۸ و از بین عوامل مختلف شاخص زیست‌محیطی، ۳ عامل تقویت پیاده‌مداری و فضاهای بهینه برای آن، افزایش تعداد پارک‌ها و فضاهای سبز شهری با طراحی مناسب و روان‌سازی و کاهش ترافیک با افزایش حمل‌ونقل عمومی به ترتیب با بارهای عاملی ۰/۸۵۱، ۰/۷۴۳ و ۰/۷۲۷ بیشترین امتیاز را به خود اختصاص داده‌اند.

نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای نیز نشان داد که وضعیت شاخص‌های اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی شهر شاد نسبتاً مطلوب بوده، اما شاخص اقتصادی در وضعیت نامناسبی قرار دارد. به بیانی دیگر میانگین به دست آمده برای سه شاخص اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی به ترتیب برابر با ۳/۵۳، ۳/۵۷ و ۳/۵۶ بوده که تمامی این مقادیر بیشتر از سطح متوسط (۳) است. برای شاخص اقتصادی نیز برابر با ۲/۸۱ بوده که این مقدار کمتر از سطح متوسط (۳) است. بررسی وضعیت کلی شاخص‌های شهر شاد که تابعی از شاخص‌های چهارگانه است نیز گویای آن بود که میانگین به دست آمده (۳/۴۰) بالاتر از سطح متوسط است و علت اصلی این وضعیت نسبتاً مناسب شهر شاد در کلانشهر اصفهان را می‌توان به برخورداری از شاخص‌های مختلف اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی نسبت داد.

مقایسه وضعیت مناطق پانزده گانه کلانشهر اصفهان به لحاظ برخورداری از شاخص‌های شهر شاد با استفاده از آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه بررسی شد و یافته‌ها حاکی از آن است که سطح معناداری به دست آمده کمتر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین در سطح ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که بین مناطق مختلف کلان‌شهر اصفهان از لحاظ برخورداری از شاخص‌های کلی شهر شاد تفاوت معنادار وجود دارد. مقایسه میانگین‌های به دست آمده برای مناطق مختلف گویای آن است که مناطق ۶، ۱ و ۵ بهترین وضعیت و مناطق ۱۴، ۸ و ۱۱ بدترین وضعیت را به لحاظ برخورداری از شاخص‌های شهر شاد به خود اختصاص داده‌اند.

پیشنهادات

در پایان با توجه به نتایج و یافته‌های به دست آمده و به منظور ارتقاء وضعیت شاخص‌های مختلف شهر شاد در سطح کلان‌شهر اصفهان پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

- در ارتباط با شاخص اقتصادی و اهمیت این شاخص در ایجاد شرایط مطلوب زندگی برای شهروندان ساکن در کلان‌شهر اصفهان و با توجه به اینکه از دیدگاه کارشناسان، عواملی از قبیل افزایش درآمد خانوارها و قدرت خرید مردم، کنترل تورم و جلوگیری از افزایش هزینه‌های زندگی و همچنین کنترل قیمت زمین و مسکن بیشترین نقش را در تحقق و ایجاد شهر شاد دارند، بنابراین پیشنهاد می‌شود مدیران و مسئولین شهر/استان نسبت به تقویت زیرساخت‌ها و پتانسیل‌های اقتصادی برای بالا بردن توانمندی و استطاعت مالی جهت تقویت قدرت خرید و تأمین نیازهای اساسی خانوارهای ساکن در کلان‌شهر اصفهان، ایجاد اشتغال پایدار برای شهروندان برای افزایش درآمد و تمکن مالی، ساخت مسکن مقرون‌به‌صرفه و اقتصادی و عرضه کالاهای با قیمت مناسب و درعین حال با کیفیت برای شهروندان توجه اساسی نمایند.
- در ارتباط با شاخص اجتماعی و با توجه به اینکه بالا رفتن امید به زندگی شهروندان، ارتباط و تعامل بیشتر بین همسایگان و ارتقاء هویت در مناطق مختلف شهر نقش مهمی در افزایش شادی شهروندان دارد، لذا مسئولین امر باید شرایطی را ایجاد نمایند تا امید مردم به زندگی و احساس تعلق خاطر آنها نسبت به محل زندگی افزایش یابد؛

بنابراین پیشنهاد می‌گردد مسئولین و شهروندان در تعامل با هم بستری را فراهم کنند که امید به آینده و تحقق اهداف و آرزوها بیش از پیش در جامعه ساری و جاری شود.

- در رابطه با شاخص‌های کالبدی و زیست‌محیطی نیز با توجه به اینکه از نظر کارشناسان عوامل مختلفی چون ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه‌نشین، تنوع مصالح مخصوص نمای ساختمان، تقویت پیاده‌مداری و فضاهای بهینه برای آن، افزایش تعداد پارک و فضای سبز شهری با طراحی مناسب و روان‌سازی ترافیک با افزایش حمل‌ونقل عمومی نقش مهمی در تحقق شهر شاد و ایجاد شادی دارند، بنابراین پیشنهاد می‌گردد: تنوع در فرم و دیدهای منظر شهری و ساماندهی کالبد فضاهای مختلف جهت ترغیب و تشویق شهروندان برای پیاده‌روی و حضور بیشتر در فضا ایجاد شود. تجهیز و ساماندهی فضاهای عمومی به ناوگان حمل‌ونقل عمومی و توزیع فضایی مناسب آن در سطح مناطق مختلف به منظور کاهش و روان‌سازی ترافیک مد نظر قرار گیرد. همچنین تهیه و اجرای طرح‌های ساماندهی و بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده برای کیفیت مسکن و زندگی شهروندان ساکن در سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه‌نشین ضرورت دارد. احداث پارک و ایجاد فضاهای سبز شهری با نگاه کارشناسی و طراحی مناسب و توزیع صحیح آنها متناسب با جمعیت و مساحت مناطق مختلف شهر اصفهان نیز می‌تواند مؤثر واقع شود. درنهایت نیز استفاده صحیح از رنگ‌ها و بکارگیری از رنگ نما و تنوع در استفاده از مصالح نمای ساختمانی جهت زیباسازی شهر و ایجاد فضاهای شهری شاد پیشنهاد می‌شود.

منابع

- اورکی، پروش؛ رضایی، محمدرضا؛ مبارکی، محمد؛ اکبریان رونیزی، سعید. (۱۳۹۸). *تحلیل فضایی عوامل مؤثر بر شهر شاد از نگاه شهروندان. مطالعه موردی: شهر یزد، فصلنامه شهر پایدار*. ۳۹-۱۹، (۳)، ۲-۳۹.
- آمانرادنژاد، رحیم؛ کریم زاده، عبدالمطلب. (۱۴۰۲). *تبیین عوامل مؤثر بر خلق شهر شاد با رویکرد معادلات ساختاری (مطالعه موردی: شهر بهبهان)*. *نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی*، ۱۵ (۴)، ۷۶-۹۶.
- بخارایی، احمد؛ شربتیان، محمدرضا؛ طوافی، پویا. (۱۳۹۴). *مطالعه جامعه‌شناختی رابطه نشاط با سلامت اجتماعی (جوانان ۱۸ تا ۳۰ سال شهرستان ملایر)*. *برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۵ (۲۵)، ۳۷-۱. 10.22054/QJSD.2016.3851
- پژوهشکده مطالعات توسعه سازمان جهاد دانشگاهی تهران. (۱۳۹۷). *پایش شاخص‌های ملی محیط کسب‌وکار در راستای سنجش و ارتقای بهره‌وری، تحلیل شاخص سرمایه اجتماعی در سال ۱۳۹۶*. وزارت امور اقتصاد و دارایی، معاونت امور اقتصادی.
- جمینی، داود؛ جمشیدی، علیرضا؛ اسمعیلی، زهرا. (۱۴۰۰). *بررسی و تحلیل وضعیت شهر شاد و شناسایی تعیین‌کننده‌های آن در فضاهای کوچک شهری مطالعه موردی: شهر روانسر، نشریه سیاست‌گذاری محیط شهری*. ۱ (۴)، ۲۸-۱۵.
- جهانی، اسماعیل؛ محمدی، چنور. (۱۴۰۲). *تبیین شهر شاد از منظر شهروندان شهر اردبیل*. *برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۱۴ (۵۴)، ۳۱۷-۳۴۸. 10.22054/QJSD.2022.64231.2261
- حکمت‌نیا، حسن؛ موسوی، میرنجف، رسولی، محمد؛ سعیدپور، شراره. (۱۴۰۰). *تحلیل سناریوهای مؤثر بر تحقق‌پذیری مؤلفه‌های شهر شاد (مطالعه موردی: شهر ارومیه)*. *جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای*. ۱۹ (۱)، ۳۲۷-۳۶۴. 10.22067/jgrd.2021.50954.0.364-327
- درسرخوان، رسول؛ بایرام زاده، نیما. (۱۳۹۹). *ارزیابی سطح نشاط اجتماعی در سکونتگاه‌های غیررسمی (نمونه موردی: محله کشتارگاه ارومیه)*. *نشریه جغرافیا و مطالعات محیطی*. ۹ (۳۴)، ۱۱۸-۱۰۷.
- رئوف، سیدحمید؛ قادری، زهره. (۱۳۹۴). *مؤلفه‌های تحقق احساس شادمانی در اسلام*. *پژوهش‌های اجتماعی اسلامی*، ۲۱ (۱۰۷)، ۱۳۳-۱۶۲.
- زنگی‌آبادی، علی؛ میرزایی، سارا. (۱۳۹۹). *تبیین عوامل مؤثر بر دستیابی به شهر شاد در کلانشهر شیراز*. *برنامه‌ریزی و آمایش فضا*، ۲۴ (۳)، ۶۵-۱۰۲. 20.1001.1.16059689.1399.24.3.4.6

- سجادیان، ناهید؛ نعمتی، مرتضی؛ دامن باغ، صفیه. (۱۳۹۹). *شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر نشاط شهری در اهواز*. نشریه راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۹ (۲۸)، ۷۹-۱۱۲. 10.22108/SRSPI.2020.119936.1464
- سماواتی، سحر؛ رنجبر، احسان. (۱۳۹۷). *بازشناسی عوامل مؤثر بر شادی در فضاهای عمومی شهری مطالعه موردی: محدوده پیاده‌راه مرکز تاریخی تهران*. مطالعات شهری، ۲ (۲۹)، ۳-۱۸. 10.34785/J011.2019.828
- سمیعی، جواد؛ معماری، ابراهیم؛ فریدنیا، حکیمه؛ بزی، خدارحم. (۱۴۰۲). *بررسی مناطق شهری بر اساس شاخص‌های شهر شاد مطالعه موردی: شهر گرگان*. اکولوژی سرزمین، ۲ (۲)، ۱۰۴-۱۲۲. 10.22034/el.2023.386956.1008
- شهرداری اصفهان. (۱۴۰۱). *آمارنامه شهر اصفهان*. اداره آمار و اطلاعات شهرداری اصفهان.
- فرزاده، حبیب‌الله. (۱۳۹۴). *نشاط و شادی*. تهران: انتشارات طوبای محبت.
- فرونی، بهزاد؛ استعلاجی، علیرضا؛ شریعت پناهی، مجید. (۱۳۹۶). *نقش عوامل محیطی در توسعه اقتصاد روستایی (مطالعه موردی بخش دیلمان شهرستان سیاهکل)*. نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، ۹ (۳)، ۲۵-۴۹.
- قوامی زروان، گلریز؛ چاره‌جو، فرزین. (۱۳۹۵). *بررسی تأثیر عوامل مؤثر فضاهای مطلوب شهری بر تعاملات اجتماعی، اولین همایش ملی فن‌آوری در مهندسی کاربردی*. تهران.
- محمدنیا، نجمه. (۱۳۹۸). *بررسی مؤلفه‌های شهر شاد و انطباق آن با کلانشهر مشهد*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، واحد مشهد.
- محمدی دلیند، سئودا؛ تقفی اصل، آرش؛ ستارزاده، داریوش؛ فرامرزی اصل، مهسا. (۱۳۹۹). *ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر میزان شادی شهروندان در فضاهای عمومی شهر تبریز*. شهر پایدار، دوره سوم، شماره ۳، ۱۰۷-۱۲۴. 10.22034/JSC.2020.235573.1260
- مهابادی، نجمه سادات؛ مختارزاده، صفورا. (۱۴۰۱). *تحلیل و ارزیابی شهر شاد در شهر جدید فولادشهر در راستای پایداری محلات شهری*. توسعه پایدار شهری، ۳ (۶)، ۱۹-۳۴. 10.22034/USD.2022.696823
- نصیری، آسیه؛ ابراهیمی، لیلا؛ رضانی پور، مهرداد؛ بزرگمهر، کیا. (۱۴۰۳). *تبیین وضعیت معیارهای شهر شاد در برنامه‌ریزی شهری مطالعه موردی: شهر سلمان‌شهر*. جغرافیا (انجمن جغرافیایی ایران)، ۲۲ (۸۰)، ۱-۱۸. 10.22034/IGA.2024.709220
- نصیری، آسیه؛ ابراهیمی، لیلا؛ رضانی‌پور، مهرداد و بزرگمهر، کیا. (۱۴۰۲). *ارزیابی و اولویت‌بندی مناطق شهری بر اساس شاخص‌های شهر شاد (مطالعه موردی: سلمان‌شهر)*. مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی، ۴ (۳)، ۳۹-۵۰. 10.22124/GSCAJ.2023.23789.1215
- نوریان، فرشاد؛ قاضی، رضا؛ عبدالله پور، سیدسجاد. (۱۳۹۹). *ابعاد و راهبردهای شهر شاد در محله‌های مشهد (مطالعه موردی: طبرسی و محله فارغ‌التحصیلان)*. مطالعات شهری، ۹ (۳۶)، ۱۰۶-۱۰۱. 10.34785/J011.2021.919

References

- Ballas, D., Dorling, D. (2007). *Measuring the impact of major life events upon happiness*. International Journal of Epidemiology, 36(6), doi.org/10.1093/ije/dym182
- Brdulak A. (2017). *Happy city- How to Plan and Create the Best Livable Area for the People*. Springer Publishers.
- Brereton, F., Clinch, J. P., Ferreira, S. (2008). *Happiness, geography and the environment*. Ecological Economics, 8(65), 386 – 396. doi.org/10.1016/j.ecolecon.2007.07.008
- Burger, M., Morrison, PH., Hendriks, M., Hoogerbrugge, M. (2020). *Urban-Rural Happiness Differentials across the World*. HR 2020, Chapter 4.
- Cassarino, M., Shahab, S., Biscaya, S. (2021). *Envisioning Happy Places for All: A Systematic Review of the Impact of Transformations in the Urban Environment on the Wellbeing of Vulnerable Groups*. Sustainability, 3(13), 80-86.
- Castelli, C., Dominicis, L., Dijkstra, L., D'Hombres, B. (2023). *What makes cities happy? Factors contributing to life satisfaction in European cities*. European Urban and Regional Studies, 30 (4). doi.org/10.1177/09697764231155335
- Duncan, G. (2010). *Should happiness-maximization be the goal of government?* Journal of Happiness Studies, 11, 163-178.

- Florida, R. (2008). *Who's Your City? How the Creative Economy Is Making Where to Live the Most Important Decision of Your Life*. Basic Books.
- Helliwell, J. F., Wang, S., Huang, H., Norton, M. (2020). *Social Environments for World Happiness*. Chapter 2, World Happiness Report 2020.
- Helliwell, J. F., Wang, S., Huang, H., Norton, M. (2022). *Happiness, Benevolence, and Trust during COVID-19 and Beyond*. Chapter 2, World Happiness Report 2022.
- Kaushik, V., Jaggi, P. (2011). *Predicting happiness in urban males and females through perception of resource adequacy*. Studies on Home and Community Science, 5(1), 39-44. 10.1080/09737189.2011.11885327
- Khoram, A. (2019). *Effective Indicators of Promoting Social Interactions in Urban Public Spaces with a Happy City Approach*. Socio-Spatial Studies, 3(7), 49-61..doi.org/10.22034/SOC.2019.98883
- Kourtit, K., Nijkamp, P., Türk, U., Wahlstrom, M. (2022). *City love and place quality assessment of liveable and loveable neighbourhoods in Rotterdam*. Land Use Policy, 3(119), 106-109. doi.org/10.1016/j.landusepol.2022.106109
- Miščević, N. (2019). *Constructing a Happy City-State. In memoriam Heda Festini. Croatian Journal of Philosophy*, 19(57), 583-596. doi.org/10.5840/croatjphil201919334
- Veenhoven, R. (2017). *World Database of Happiness: Archive of research findings on subjective enjoyment of life, Erasmus University Rotterdam*, The Netherlands.
- Zhu, H., Liyi, S. h., Yitian, R. (2022). *How can smart city shape a happier life? The mechanism for developing a Happiness Driven Smart City*. Sustainable Cities and Society, 56(121), 103791. doi.org/10.1016/j.scs.2022.103791